

УДК 336.6

РЕШІМІДІЛОВА С.Л., Н.А. МУЛ, М.І. ЗЕЛЕНА
Хмельницький національний університет**ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ**

У статті уточнено зміст та завдання організації праці на підприємстві; визначено основний зміст елементів організації праці та запропоновано напрями її удосконалення.

Актуальність дослідження. Реформування вітчизняної економіки потребує докорінної перебудови всього господарського механізму, створення нових соціально-економічних відносин, ефективної системи управління виробництвом та організації праці. Успіх економічних реформ великою мірою залежить від підвищення результативності діяльності працівників.

Одним із заходів підвищення результативності діяльності працівників є підвищення рівня організації праці на дільницях, підрозділах, підприємствах в цілому. Практика показує, що недосконала організація праці неодмінно призводить до зниження кінцевих результатів діяльності підприємства. Зважаючи на це, удосконалення організації праці на вітчизняних підприємствах є актуальною проблемою в сучасних умовах господарювання. Оскільки організація праці на підприємстві є вкрай складним і затратним процесом, вона має велике значення для ефективності виробництва, а тому потребує системного забезпечення, чіткого регламентування і постійного контролю з боку вищого керівництва.

Аналіз останніх публікацій. Питання, пов'язані з розвитком організації праці, знайшли відображення в роботах зарубіжних вчених: А. Маршала, Г. Форда, Ф. Гілберта, Ф. Тейлора та ін.

Значний внесок в теорію і практику організації праці внесли радянські вчені. Серед публікацій початкового періоду розвитку організації праці слід відмітити роботи А.А. Богданова, Н.А. Вітке, А.К. Гастева, Ф.Р. Дунаєвського, О.А. Єрманського, П.М. Керженцева, Е.Ф. Розмирович. В них висвітлено зміст проблем організації праці, основні напрямки практичного її впровадження та стан роботи в області організації праці у той час.

Розгляду різних аспектів організації праці в сучасних умовах присвячені праці таких російських вчених, як: Б.М. Генкін, В.Л. Іноземцев, І.М. Разумов, А.І. Рофе, С.М. Семенов, Е.Л. Смірнов, С.В.Смірнов, А.П. Степанов.

В сучасних наукових публікаціях з проблем організації праці на підприємствах значна увага приділяється розвитку організації праці в Україні як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Серед вітчизняних авторів, які досліджують питання удосконалення організації праці, слід відмітити Д.П. Богиню, В.М. Данюка, О.А. Грішнову, А.М. Колота, Т.А. Костишину, М.Ю. Сандуленко, Т.В. Перепельчук. В їх працях основна увага зосереджується на теоретичних дослідженнях організації праці.

Так, проблемам організації і нормування управлінської праці присвячені роботи В.М. Данюка, В.В. Колесник, Н.Н. Сердюк [1, 2]. Досліджуючи як один з напрямів організації праці проблему оцінки та оплати праці, Т.А. Костишина обґрунтовує шляхи вдосконалення методів оцінки праці та її оплати в контексті інтеграції України до ЄС [3]. І.Л. Петрова розглядає можливі реакції працюючих на організаційні зміни, викликані економічними перетвореннями [4]. У статті М.Ю. Сандуленко, Т.В. Перепельчук здійснено аналіз діючих систем мікроелементних нормативів з метою можливості їх використання для удосконалення нормативної бази України [5].

Проте, до теперішнього часу залишаються відкритими питання визначення наукових напрямків покращення організації праці в умовах ринкових трансформацій, визначення шляхів підвищення рівня організації праці.

Постановка завдання. Метою статті є уточнення змісту та значення організації праці в умовах ринкового господарювання, визначення основних напрямів покращання організації праці на виробничому підприємстві.

Основний матеріал дослідження. На сьогодні існує чимало визначень організації праці. Найбільш ґрунтовними, на нашу думку, є визначення В.М. Данюка [1, с. 35]:

1. Організація праці – це процес економічно й соціально обґрунтованого поєднання в оптимальних пропорціях робочої сили, знарядь і предметів праці та створення умов для їх ефективного використання і досягнення мети виробництва.

2. Організація праці на рівні підприємства – це приведення трудової діяльності людей до системи, що забезпечує досягнення максимально можливого корисного ефекту з урахуванням конкретних умов цієї діяльності та рівня відповідальності.

В сучасних умовах функціонування економіки необхідне уточнення поняття “організація праці”, яке, на наш погляд, являє собою складний процес раціонального поєднання робочої сили з предметами та засобами праці, що забезпечує ефективне їх використання і досягнення якісних результатів при відповідних умовах виробництва.

Організація праці на підприємствах здійснюється в конкретних формах, різноманітність яких залежить від таких основних чинників, які зображені на рисунку 1.

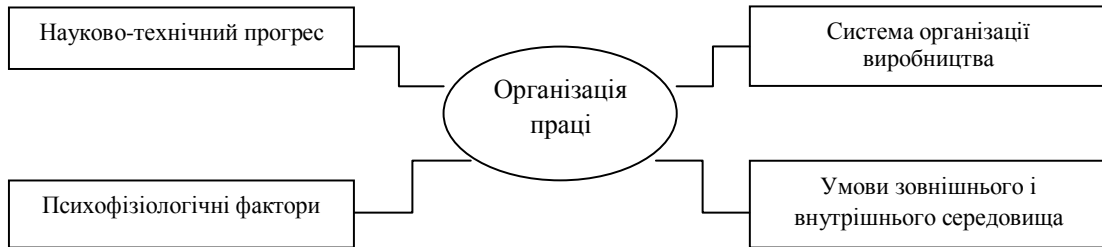

Рис. 1. Фактори впливу на організацію праці на підприємстві

Організація праці змінюється і вдосконалюється залежно від зміни цих чинників. Розвиток науково-технічного прогресу призводить до удосконалення засобів виробництва і, відповідно, методів управління персоналом. Тому організація праці повинна постійно удосконалюватися, використовуючи набутий досвід і сучасні технології.

Важливим фактором є система організації виробництва, яка включає в себе оптимізацію і координацію всіх матеріальних і трудових ресурсів в просторі і часі. Тобто система організації виробництва виступає засобом організації праці на підприємстві. Такі психофізіологічні фактори, як збереження в процесі праці здоров'я людини, підвищення культури та естетики праці, позитивно впливають на покращення організації праці на підприємстві. Вагомими факторами впливу на організацію праці є умови зовнішнього і внутрішнього середовища. До внутрішніх умов відносять освітленість, виробничий шум, вібрацію, забруднення повітря та інші чинники, нормування яких призводить до покращення організації праці на підприємстві. До зовнішніх умов середовища належить нестабільність економіки, зміни у законодавчій базі, від яких залежать теоретичні основи організації праці.

В масштабах народного господарства та на конкретному робочому місці вирішуються такі завдання організації праці, які зображуються на рис. 2.

Рис. 2. Завдання організації праці

Для вирішення завдань організації праці в масштабах народного господарства застосовуються прямі і непрямі регулятори, що враховують міру розвитку ринкових відносин. В межах підприємства головне значення для організації праці мають питання правильної розстановки працівників у

виробництві на основі раціонального поділу праці і суміщення професій, спеціалізації і розширення зон обслуговування [1, с. 157 – 158].

Розглянемо основний зміст структурних елементів організації праці та напрямки удосконалення їх на виробничому підприємстві (рис. 3).

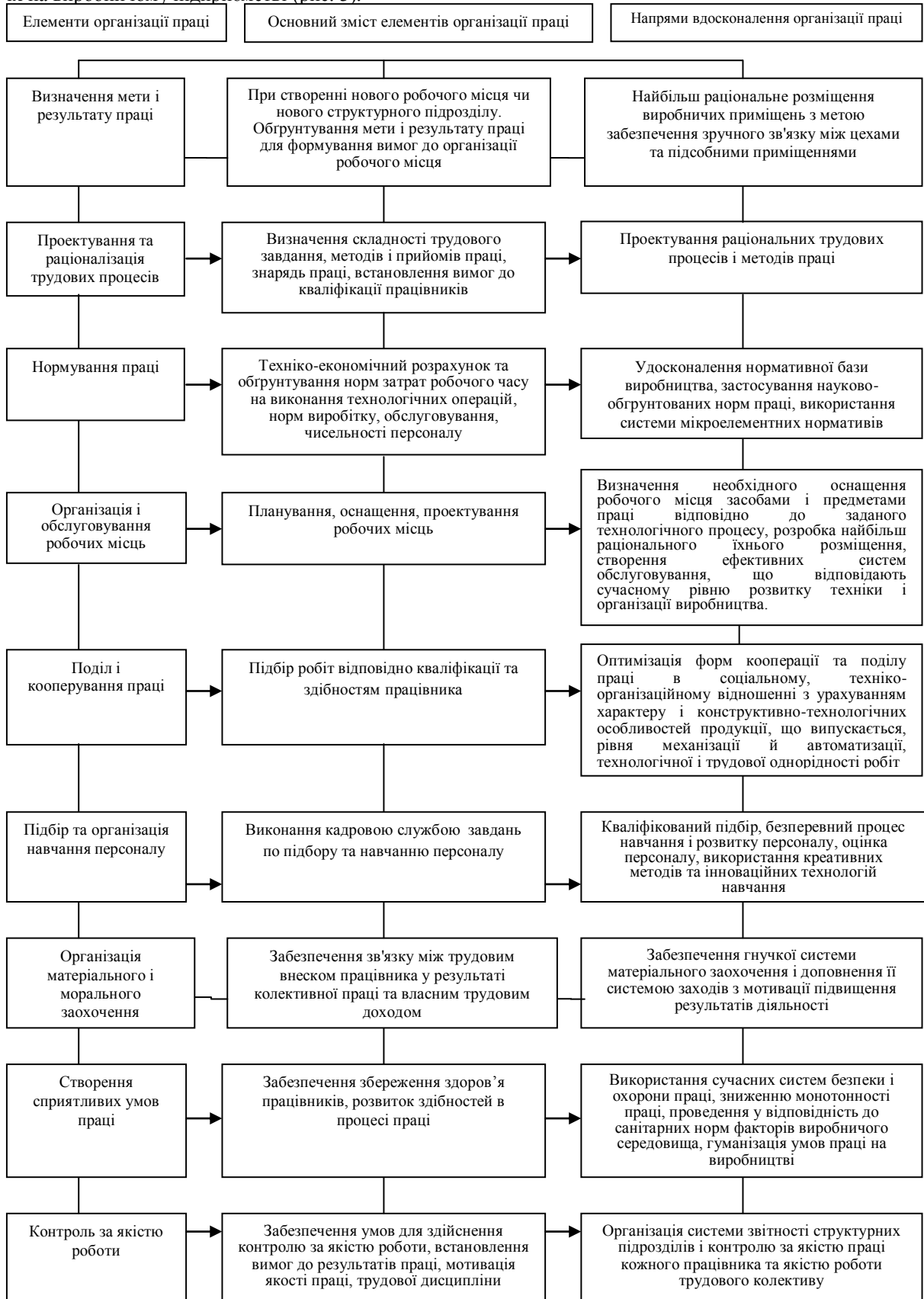

Рис. 3. Напрями удосконалення елементів організації праці на виробничому підприємстві

Реалізація системного підходу стосовно проектування, своєчасного і якісного виконання усіх без винятку структурних елементів організації праці є важливою передумовою ефективного функціонування підприємства як складного виробничого організму.

Для реалізації запропонованих напрямків удосконалення організації праці на підприємстві доцільно створити єдиний кадровий центр, до складу якого необхідно включити відділи кадрів, організації та оплати праці, соціальної роботи, розвитку персоналу. Узгоджена робота кожного з підрозділів даного центру дозволить забезпечити ефективність процесу організації праці на підприємстві.

Практичну організацію праці на підприємстві можна наблизити до рівня наукової, якщо створити в апараті управління потужну спеціалізовану службу вдосконалення організації управління і праці з безпосереднім підпорядкуванням її вищому керівництву. Головними завданнями такої служби мають бути: підвищення кваліфікації працівників підприємства у галузі організації управління і праці; постійний моніторинг стану управління та організації праці на підприємстві і в структурних підрозділах, інформування керівників; вивчення передового досвіду організації управління і праці; розроблення комплексних планів і окремих заходів щодо підвищення рівня організації управління і праці.

Для проведення науково-дослідної роботи і розробки науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій з удосконалення організації праці на підприємствах можуть створюватися також лабораторії з наукової організації праці та управління.

Отже, основними напрямками покращення організації праці на рівні підприємства можуть бути такі: удосконалення розподілу і кооперації праці в колективі, удосконалення організації та обслуговування робочих місць; вивчення і впровадження передових прийомів і методів праці, удосконалення підбору, професійної підготовки і підвищення кваліфікації кадрів, удосконалення нормування і стимулювання праці, поліпшення умов праці та ділової робочої атмосфери у колективі, раціоналізація режиму праці та відпочинку, виховання сумлінного ставлення до праці тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Динамічний науково-технічний та соціально-економічний розвиток потребує постійного удосконалення організації праці як одного з дієвих заходів підвищення результативності діяльності. Вдосконалюючи організацію виробництва і праці, впроваджуючи нові технології, стає можливим не тільки активно використовувати досягнення науково-технічного процесу, але й створюється підґрунтя для економічного розвитку підприємства, швидкого і якісного задоволення потреб споживача, задоволення потреб людини у праці.

На сьогодні доводиться констатувати, що держава недостатньо стимулює процес якнайповнішого використання людських ресурсів в поєднанні з засобами виробництва для досягнення високих кінцевих соціально-економічних результатів. Це обумовлене, перш за все, кризовою економічною ситуацією, яка склалася в країні, нестачею фінансових ресурсів для підтримки і розвитку організації праці на вітчизняних підприємствах, недостатнім рівнем підготовки фахівців в галузі організації праці. У зв'язку з цим окреслені нами напрями вдосконалення організації праці не мають повної практичної реалізації на виробничих підприємствах.

Означені шляхи вирішення проблемних питань в організації праці є підґрунтям для подальших наукових досліджень з удосконалення управлінського механізму діяльності підприємств, впровадження якого підвищить конкурентоспроможність персоналу не тільки на виробничих підприємствах зокрема, але й загалом по Україні.

Література

1. Данюк В.М. Організація праці менеджера / В. М. Данюк. – К.: КНЕУ, 2006. – 267 с.
2. Колесник В.В. Социально-экономические аспекты организации и нормирования управленческого труда / В.В. Колесник, Н.Н. Сердюк // Социально-эконом. аспекты промышл. политики: Зб. наукових праць. Управление человеческими ресурсами: государство, регион, предприятие. – Т. 3. – Донецк, 2006. – С. 211-218.
3. Костишина Т.А. Вдосконалення методів оцінки праці та її оплати в контексті інтеграції України до ЄС / Т.А. Костишина // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2005. – №2, Т.1. – С. 129-133.
4. Петрова І.Л. Управління персоналом у процесі організаційних перетворень / І.Л. Петрова // Формування ринкової економіки: Зб. наук. праць. Управління людськими ресурсами: проблеми теорії та практики. Т.1., Ч.1. – К.: КНЕУ, 2007. – С. 646-655.
5. Сандуленко М.Ю. Аналіз діючих систем мікроелементних нормативів з метою можливості їх використання для удосконалення нормативної бази України / М.Ю. Сандуленко, Т.В. Перепельчук // Формування ринкової економіки: Зб. наук. праць. Управління людськими ресурсами: проблеми теорії та практики. Т.1., Ч.1. – К.: КНЕУ, 2007. – С. 724-729.